

Η Οικονομία στην Εκκλησία, στη θεματική της Αγ. και Μεγ. Συνόδου (Θεόδωρος Γιάγκου, Καθηγητής Θεολογίας Α.Π.Θ.)

/ [Πεμπτούσία](#)



[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bit.ly/2gNRXWT>]

Τον προβληματισμό του Μητροπολίτη Καρθαγένης σχολίασε ευθύς αμέσως ο Πρόεδρος της Διασκέψεως Μητροπολίτης Μύρων (ο μετέπειτα Εφέσου) Χρυσόστομος με τα εξής: «Θα υπενθυμίσω εις την Ολομέλειαν ότι εις την πρώτην φάσιν της προσυνοδικής προπαρασκευής μας μεταξύ των θεμάτων μας είχομεν και το θεολογικόν θέμα της Οικονομίας εν τη Ορθοδόξω Εκκλησία. Και του λόγου όντος περί της Οικονομίας, την οποίαν δύναται ή πρέπει ή επιτρέπεται να εφαρμόση η Ορθοδοξία προς τους εκτός αυτής, είχομεν μίαν μακράν παράγραφον περί του στοιχείου της εκκλησιαστικότητας των μεθ' ων διαλεγόμεθα. Όπου και με κάποιαν δογματικήν και θεολογικήν ευαισθησίαν ελέγετο, διατί διαλεγόμεθα, πώς διαλεγόμεθα και εις ποίον βαθμόν εκκλησιαστικότητας θεωρούμεν ότι ευρίσκονται οι αδελφοί μας μεθ' ων διαλεγόμεθα» (όπ.π.). Στη συγκεκριμένη θέση του Προέδρου ουδείς προέβαλε αντίρρηση και ουδείς εξέφρασε διαφορετική άποψη.



Εκτός από την παραπάνω συζήτηση, στην Γ΄ Προσυνοδική Διάσκεψη δεν έγινε περαιτέρω λόγος για το επίμαχο ζήτημα της εκκλησιαστικότητας ή μη των ετεροδόξων. Όμως είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η συσχέτιση της Οικονομίας με το ζήτημα αυτό δεν ήταν έωλη, στηριζόταν στην κανονική πράξη της Εκκλησίας, π.χ. σε εκείνους τους κανόνες που αναφέρονται στον τρόπο ένταξης των αιρετικών στο εκκλησιαστικό σώμα, οι οποίοι κανόνες συνιστούν και τη ραχοκοκαλιά της σχετικής Ακολουθίας των Ευχολογίων, στηριζόταν επίσης στα πρακτικά της Ζ΄ (βλ. α΄ Πράξη, Mansi, τ. 12, στ. 1038 εξ.) και της Η΄ (βλ. β΄ Πράξη, Δοσιθέου Ιεροσολύμων, Τόμος χαράς, Θεσσαλονίκη 1985, σ. 278 εξ.) Οικουμενικής Συνόδου, που αναφέρονται στη μη αναχειροτόνηση των αιρετικών κληρικών (συμπεριλαμβανομένων και αυτών που χειροτονήθηκαν από αιρετικούς) κ. άλ. Η επιλογή της Οικονομίας ήταν κυρίαρχη διαχρονικά σε σχέση με την πράξη της Ακρίβειας. Εξαιρέσεις αποτελούν οι περιπτώσεις κατά τις οποίες η Εκκλησία υφίστατο την απειλητική προπαγάνδα των ετεροδόξων, όπως συνέβαινε ιδίως κατά την Τουρκοκρατία.

Η αναγκαιότητα να γίνει αποδεκτός ο όρος «εκκλησία» για τους ετεροδόξους στο κλίμα των διαλόγων επισημαίνεται και στο παρακάτω σχόλιο του π. Θεοδώρου Ζήση περί των συζητηθέντων στην Ζ΄ Συνέλευση της Μικτής Επιτροπής του Διαλόγου Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών (Balmand του Λιβάνου, 17-24 Ιουνίου 1993): «Επισημαίνουμε, επίσης, την υιοθέτησιν απαραδέκτου ορολογίας, η οποία οδηγεί εις εγκατάλειψιν της εκκλησιαστικής Ορθοδόξου αυτοσυνειδησίας. Θα ήτο

ασφαλώς πολύ να ζητήσει κανείς εις κείμενον Διαλόγου να μη χρησιμοποιείται ο όρος «εκκλησία» «εκκλησίαι» δια τους ετεροδόξους, όπως κατ' ακρίβειαν αρμόζει, εφ' όσον η εκκλησιαστικότητα των Ρωμαιοκαθολικών και των άλλων ετεροδόξων δεν γίνεται δεκτή υπό των Ορθοδόξων. Αυτό θα απετέλει πρόκλησιν και προσβολήν, ήτις θα καθίστα αδύνατον ακόμη και την έναρξιν του διαλόγου» (Ουνία. Νεώτερες εξελίξεις, Θεσσαλονίκη 1994, σ. 55). Στη συνέχεια ο π. Θεόδωρος Ζήσης απορρίπτει, και δικαίως, τον όρο «Καθολική Εκκλησία», «όστις αποδίδει το σύνολον της εννοίας της Εκκλησίας εις τους Ρωμαιοκαθολικούς, ταυτίζων αυτούς προς την Μίαν, Αγίαν, Καθολικήν και Αποστολικήν Εκκλησίαν» (αυτή βέβαια ήταν «η απαράδεκτη ορολογία», κατά τον συγγραφέα του παραθέματος) και αποδέχεται για αυτούς τον όρο «Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία», «όστις τουλάχιστον περιορίζει την καθολικότητα εις τον χώρον της δικαιοδοσίας της Ρώμης» (όπ.π.).

3. Η χρήση του όρου «εκκλησία», προκειμένου για τους Λατίνους, είχε διέλθει διάφορα στάδια που σχετίζονται με το πώς αντιμετώπιζε κατά καιρούς η Ανατολική Εκκλησία τη Δυτική. Είναι ιστορικά μαρτυρημένο π.χ. ότι μετά το σχίσμα (δηλαδή μετά το 1009 ή έστω το 1054), οπότε διακόπηκε η μνημόνευση των ονομάτων στα δίπτυχα, δεν έπαυσαν οι εντός ναών επικοινωνίες μεταξύ Ανατολικών και Δυτικών χριστιανών. Ενδεικτικά, ο άγιος Κύριλλος Φιλεώτης (+ 1100), ο πνευματικός ποδηγέτης του αυτοκράτορα Αλεξίου Α' Κομνηνού, προσήλθε προς το τέλος του 11ου αιώνα ως προσκυνητής μαζί με τον κατά σάρκα αδελφό του στο ναό του Αγίου Πέτρου στη Ρώμη και συμμετείχε σε λατρευτικές συνάξεις (E. Sargologos, εκδ., *La vie de saint Cyrille de Phileote, moine Byzantine*, Βρυξέλλες 1964, σ. 101, 104). Το ίδιο και Λατίνοι προσκυνητές προσέρχονταν στα προσκυνήματα της Ανατολής, ιδίως στους Αγίους Τόπους (Steven Runciman, *The Eastern Schism. A study of the Papacy and the Eastern Churches during the XIth and XIIth centuries*, Οξφόρδη 1955, σ. 37εξ.). Είναι χαρακτηριστικά όσα σχετικά αναφέρει ο Αρχιεπίσκοπος Αχρίδος Δημήτριος Χωματιανός (13ος αιώνας), ο οποίος, σημειωτέον, στα έργα του πλειστάκις είναι επικριτικός κατά των λατινικών κακοδοξιών και καινοτομιών: «Πυκνούνται δε και η Ιταλία θείων αποστόλων και μαρτύρων ναοίς, ων κορυφαίος ο εν τη Ρώμη περίκλυτος του εν αποστόλοις κορυφαίου Πέτρου ναός· εν οίς ημέτεροι εισερχόμενοι εκ τε της ιερατικής μερίδος και της λαϊκής, προσευχάς τε ποιούνται προς Θεόν, και τοίς εν αυτοίς τιμωμένοις αγίοις την σχετικήν προσκύνησιν και τιμήν απονέμουσι. Και πρόκριμα εντεύθεν ουδόλως υφίσταται, αφ' οίς δηλαδή υπό τους Λατίνους εισί ναοίς» (J. - B. Pitra, *Analecta sacra ...*, τ. 6ος, Ρώμη 1891, στ. 728 και Ράλλη - Ποτλή, τ. Ε', σ. 435).

(συνεχίζεται)